

Socialförvaltningen
Tina Tiefensee Lüning
Ombudsman äldre och funktionsnedsatta

Årsrapport 2018

Föreliggande rapport omfattar perioden 1 januari – 31 december 2018 och bygger på ärenden, frågor och synpunkter som ombudsmannen för äldre och funktionsnedsatta tagit del av.

Frågeställningar och ärenden är mycket varierande och har berört samhällsfrågor, boendefrågor, omvårdnadens innehåll, hälso-och sjukvård, bemötande, vårdkedjan, trygghetslarm, biståndsbeslut, ekonomi och god man.

Ombudsmannen vill med denna årsrapport belysa de äldre och funktionsnedsattas situation, vilka behov de har och vad som kan förbättras.

1. Inledning

En ombudsman för äldre och funktionsnedsatta har funnits i kommunen sedan 2003. Tjänsten har hittills legat under socialförvaltningen men kommer från och med januari 2019 att tillhöra kommunstyrelsen. Anledningen till denna organisatoriska förändring är att förtydliga att rollen som ombudsman ska vara neutral och obunden. 2018 utökades tjänsten från 60 % till 80 %.

Ombudsmannen har sin arbetsplats på Anhörigcentrum, Källvägen 12 i Bålsta.

Information om ombudsmannen finns på www.habo.se. Vidare finns informationsblad med ombudsmannens alla uppgifter på strategiska platser.

Ombudsmannen är oberoende och har tystnadsplikt. Uppdraget som ombudsman är följande:

- Företräda de äldre och funktionsnedsatta och deras behov.
- Lyssna, ge information, råd och stöd samt förmedla kontakter i de frågor som rör äldre och funktionsnedsatta.
- Vara behjälplig med ansökningar för olika typer av bistånd, god man och ekonomiska stöd.
- Ta emot och förmedla synpunkter på kommunens verksamhet.
- Vara en neutral funktion som kan stödja den enskilde i dennes kontakter med kommunen och andra myndigheter.
- Ansvara för den Uppsökande verksamheten för personer 80 år och äldre.

Ombudsmannen deltar i kommunala pensionärsrådet (KPR) och kommunala handikapprådet (KHR).

I kommunala pensionärsrådet har politiker och tjänstemän från kommunen och pensionärsorganisationerna samråd och dialog i frågor om äldreomsorg.

Kommunala Handikapprådet är ett rådgivande organ i frågor som gäller personer med funktionsnedsättningar. I rådet ingår representanter från handikappföreningarna samt politiker och tjänstemän från kommunen.

2. Informera

En stor del av ombudsmannens arbete innebär att ge information i frågor som berör äldre och personer med funktionsnedsättning. Dessa grupper saknar i större utsträckning än övriga befolkningen tillgång till en dator. Det medför att de har svårt att få till sig den information som idag finns på nätet. Många drar sig för att kontakta myndigheter per telefon då de inte känner sig bekväma med alla knapptryckningar som ofta måste göras. Nedsatt kognitiv förmåga och hörsel kan ytterligare försvåra för dessa personer att använda telefonen. Ombudsmannen kan i dessa ärenden vara till stor hjälp för att få tillgång till information de är i behov av. Ombudsmannen upplever att det i vissa fall finns en okunskap om vad kommunen kan tillhandahålla. Det finns behov av tydlig information om hur långt kommunens ansvar sträcker sig och vad som ligger inom invånarnas eget ansvar.

2.1 Information i samarbete med föreningar

Ombudsmannen bjuds regelbundet in till pensionärs- och handikappföreningar för att presentera sitt uppdrag och informera om den hjälp och service som kan erhållas ifrån kommunen och samhället i stort.

Ombudsmannen var under 2018 delaktig i att ordna två föredrag tillsammans med pensionärsföreningarna i deras lokal Skeppet. Pär Ramström, jurist och ordförande i Demensförbundet informerade om framtidsfullmakt.

Anna-Karin Baltzari Danfors, chef för Konsumenternas försäkringsbyrå och försäkringsexpert i radioprogrammet Plånboken i P1, informerade om ”Vilka försäkringar behöver vi på äldre dagar?”

2.2 Enskild information

31 personer hörde under 2018 av sig till ombudsmannen enbart för att få information i olika frågor som berör äldre och funktionsnedsatta och har sedan själva vidtagit åtgärder. Det har handlat om hur det fungerar med fullmakter, framtidsfullmakter, särskild postadress, ansökan om hemtjänst, färdtjänst och olika ekonomiska stöd samt försäkringsfrågor.

3. Uppsökande verksamhet

Jämna år genomför socialförvaltningen uppsökande verksamhet till alla kommuninnevånare som bor i eget boende och är 80 år eller äldre. Via ett brev, erbjuds information, antingen genom telefonsamtal eller hembesök. Broschyren Äldreomsorgen i Håbo bifogas.

Ojämna år skickas samma brev ut till de personer som under året fyller 80 år. Den uppsökande verksamheten utförs av ombudsmannen och har till syfte att:

- nå ut med information om socialtjänstens stöd och service för äldre
- få ta del av äldres synpunkter
- få kännedom om äldre personers behov

3.1 Uppsökande verksamhet 2018

2018 gick erbjudandet om att få information ut till 593 personer. Utöver erbjudande om att få information via telefonsamtal eller besök bifogades inbjudan till informationsträffar.

3.1.1 Informationsträffar

Informationsträffarna hölls vid fem tillfällen under hösten, fyra tillfällen i Bålsta och ett i Skokloster. Tillfällena erbjöds både på dag- och kvällstid för att möjliggöra även för anhöriga att delta. Sammanlagt kom 97 personer. Under informationstillfällena informerade ombudsmannen om följande punkter:

- Samhällsinformation som berör äldre; boende, framtidsfullmakt, trygghetsringning, sjukresor, försäkringar, hushållsnära tjänster och autogiro
- Service som kommunen tillhandahåller utan biståndsbeslut; hjälpmedel, anhörigstöd, Träffpunkt Pomona, fixartjänst, demensteamet samt syn- och hörselkonsulent
- Hjälp som är biståndsbedömd: larm, färdtjänst, hemtjänst, matlådor, särskilda boenden och korttidsboende

3.1.2 Hembesök

25 hushåll svarade att de önskade enskild information via ett hembesök av ombudsmannen. Dessa samtal handlar främst om vilka möjligheter som finns för att bo kvar i den bostad man bor i idag och vad som erbjuds när det inte fungerar.

3.1.3 Telefonsamtal

Elva personer ville ha kontakt med ombudsmannen via telefon. I dessa ärenden har det handlat om enskilda frågor till exempel hur framtidsfullmakten fungerar, hur man ansöker om olika insatser och ekonomiskt stöd samt behov av hjälpmedel.

3. Sammanfattning inkomna ärenden

De inkomna ärendens karaktär är varierande, men alla frågor är viktiga för anmälaren. Ombudsmannen kontaktas av de äldre och funktionsnedsatta, anhöriga samt personal inom kommun, landsting och de privata utförarna inom hemtjänsten. Ärenden inkommer även från god man, allmänheten och representanter för pensionärs- handikappföreningarna.

Ärenden som kommer till ombudsmannen är ofta komplexa och kan innefatta flera olika delar. Ombudsmannen kan fungera som en brygga mellan den enskilde, beslutsfattare, verksamheter och myndigheter. I ärenden där anhöriga saknas kan ombudsmannen fungera som en koordinator för att starta processen med att få diagnos, insatser från kommunen, ersättning från försäkringskassan och en god man. Dessa ärenden berör främst personer med någon form av kognitiv nedsättning. Kontakten kan bli både långvarig och omfattande.

Ombudsmannens erfarenhet är att det finns behov bland enskilda och anhöriga att resonera och reflektera över sin egen eller en närståendes situation utan att på förhand ha en klar inriktning mot fortsatt hantering. I dessa samtal skapas även en förståelse för hur handläggning och beslut går till. Ombudsmannens stöd kan vara det som behövs för att driva en fråga vidare. De möten som hålls med anhöriga/ enskilda och företrädare för verksamheterna kan vara en möjlighet att ömsesidigt öka förståelsen och ge varandra information.

Under 2018 har det inkommit totalt 73 nya ärenden som lett till minst en åtgärd från ombudsmannen. Med nya ärenden menas i detta sammanhang personer som inte tidigare haft kontakt med ombudsmannen. 65 ärenden berörde personer över 65 år och 8 ärenden berörde personer under 65 år med funktionsnedsättning. Flera av de personer som ombudsmannen haft kontakt med under tidigare år fortsätter att höra av sig med nya frågor och behov av hjälp.

Antalet nya ärenden över 65 år är ungefär detsamma som förra året. Däremot har antalet nya ärenden som berör personer under 65 år med funktionsnedsättning halverats. Ombudsmannen har dock fortfarande kontakt med flertalet av de personer under 65 år som tidigare år kontaktat ombudsmannen för första gången. En förklaring till att antalet nya ärenden under 65 år är så lågt kan vara att det är svårare att nå denna grupp.

Dessa personer tillhör sällan en förening, det råder sekretess som gör att en uppsökande verksamhet mot denna målgrupp är omöjlig. Ombudsmannen har dock ett bra samarbete med kuratorerna på Familjeläkarna. De kontaktar ombudsmannen när de har kontakt med personer, oftast är de under 65 år, som har behov av fortsatt stöd utöver vad som kan erbjudas inom vårdcentralen. Det handlar om information om vad de kan ansöka om för hjälp samt stöd i kontakter med kommunen eller andra myndigheter för att få sin vardag att fungera bättre.

Ombudsmannen har under året gjort 198 hembesök och haft 89 besök.

Ombudsmannens möjlighet att både göra hembesök och ta emot besök på en neutral plats är mycket uppskattat. För en stor del känns det tryggt att få besök i det egna hemmet och att ombudsmannen har ett uppdrag att stå på de äldre och funktionsnedsattas sida. För de som kommer på besök stärks rollen som ombudsmannen har av den neutrala arbetsplats som Anhörigcentrum utgör i och med att den är skild från kommunens övriga lokaler.

Därutöver har ombudsmannen deltagit i vårdplaneringar, följt med på läkarbesök och besök till andra myndigheter. Det finns en stor osäkerhet hos äldre och funktionsnedsatta när de upplever att de inte klarar komplexiteten i vad det egna ansvaret innebär. Det är svårt för en person med afasi, nedsatt hörsel eller nedsatt kognition att uppfatta det som sägs, vad de har rätt till och vilka skyldigheter de har. Här fungerar ombudsmannen som ett stöd och har kunskap om vilka olika möjligheter det finns. Ombudsmannen har deltagit i två SIP (samordnad individuell plan) möten och ansvarat för genomförandet av två sådana möten.

4. Synpunkter

Synpunkter kan lämnas till kommunen på flera sätt, även anonymt. Alla vill av olika skäl inte lämna sina synpunkter. Det finns en rädsla att klagomål eller kritik ska drabba den som får hjälpen eller att den anhöriga ska betraktas som ”besvärlig”. Ombudsmannen erbjuder här en neutral och fristående funktion att lämna synpunkter till. Tyvärr inkommer synpunkter som anmälaren inte vill ska tas vidare. De är rädda att det trots att de är anonyma kan gå att få fram vem det gäller då kommunen är relativt liten. I de fallen kan ombudsmannen ge information om vilken hjälp som ytterligare kan erbjudas eller bara lyssna och vara ett stöd i rådande situation.

4.1 Inkomna synpunkter

Synpunkter som berör kommunen har under året lämnats till ombudsmannen av äldre, funktionsnedsatta och anhöriga. Synpunkter som berör bemötande och andra enskilda ärenden förmedlar ombudsmannen direkt till vederbörande enhetschefer. Ombudsmannen får även ta emot synpunkter som berör Bålsta Doktorn, Familjeläkarna och andra myndigheter. Dessa synpunkter redovisas inte här utan har framförts till respektive verksamheter. Utöver synpunkter som handlar om kommunens verksamheter, handlar de flesta om svårigheten att komma fram på telefon till vårdcentralerna, samt att sällan få träffa samma läkare.

4.1.1 Bemanning i receptionen på Pomona

Ombudsmannen har fått ta del av att flera är missnöjda och ledsna över att bemanningen i receptionen på Pomona togs bort i höstas. Pomona ses som hjärtat i äldreomsorgen i Bålsta, det är ansiktet utåt. Äldre har ofta ett större behov av att kunna prata med en person istället för att ringa. De uttrycker en osäkerhet när de måste ringa, har svårare att uppfatta vad som sägs, de vet inte vem de pratar med och drar sig för att ringa. Ombudsmannen har förstått utifrån de personer som delgett sitt missnöje med att receptionen nu är obemannad, att den funktionen har spelat en viktig och uppskattad roll för många äldre.

4.1.2 Tjänsten som anhörigkonsulent blir vakant

Anhörigkonsulenten går inom kort i pension. Det kommer inte att tillsättas någon ersättare, vård- och omsorgsnämnden har beslutat att låta tjänsten vara vakant. Tjänsten har funnits i kommunen sedan år 2007. Den är både väletablerad och fyller en viktig funktion i att ge stöd och information till personer som vårdar och tar hand om en närstående. Anhörigkonsulenten har regelbundet kontakt med ett 100-tal personer, både via grupper och enskilda kontakter. Det finns både en stor oro och ett missnöje bland anhöriga hur de framöver ska få det stöd som hittills har tillhandahållits. Socialförvaltningen vill, när anhörigkonsulenten går i pension, göra en översyn hur stödet till anhöriga ska fungera. Det kan starkt ifrågasättas varför denna översyn inte gjorts tidigare och i samarbete med anhörigkonsulenten som har en lång och gedigen erfarenhet av stöd riktat till anhöriga och deras situation.

4.1.3 Neddragning av tjänster

Kommunen har under året valt att dra in tjänster. Som tidigare nämnts har bemanningen i receptionen på Pomona tagits bort. Tjänsten som anhängkonsulent kommer att vara vakant. Fixartjänsten är indragen och det är i dagsläget oklart hur den kommer att fungera under daglig verksamhet.

Före sommaren låg ombudsmannens tjänst högst på besparingslistan men får vara kvar efter kraftiga protester från pensionärs- och handikappföreningarna. Det finns en oro att fler av dessa icke lagstadgade tjänster på sikt kan försvinna.

Utöver ovan nämnda tjänster är personalen som jobbar inom fotvården, Pomonas matsal och Träffpunkt Pomona också verksamheter som vänder sig direkt mot kommunens invånare. Dessa tjänster möjliggör möten mellan kommunen och de äldre och funktionsnedsatta i kommunen utan biståndsbeslut. Det handlar om få tjänster men personerna som innehar dessa tjänster har en direkt och mycket nära kontakt med hundratals av kommunens invånare. Tjänsterna erbjuder förebyggande insatser som på olika sätt ger ett direkt riktat stöd till äldre och funktionsnedsatta och som gör skillnad i många vardag.

Personliga möten främjar delaktighet, gemenskap samt skapar trygghet och förtroende. De fyller på så sätt en viktig social funktion. Risken är att det uppstår ett för stort gap mellan kommunen och dess invånare om det inte finns möjlighet att ha kontaktytor. Tjänsterna fungerar som kommunens ansikte ut mot dem de är till för.

På kort sikt är det kanske en besparing att dra in sådana tjänster, frågan är vilka konsekvenser det kan få på längre sikt, både ekonomiskt och för enskilda personers livskvalitet.

4.1.4 Byte av hemtjänstutförare

Ombudsmannen har även föregående år tagit del av ärenden där det funnits brister och missnöje hur hemtjänsten utförs. Ombudsmannen har under 2018 haft sju ärenden där det uttryckts missnöje med den kommunala hemtjänsten. Dessa har valt att byta till det privata alternativet, Grannvård, som finns i kommunen. De har sedan uppgett att det fungerar betydligt bättre och upplever en stor skillnad i hur insatserna utförs och hur de bemöts.

Både biståndshandläggare och demensteamet har uppgett att det i komplicerade fall ofta fungerar bättre med det privata hemtjänstalternativet. Grannvård har ett välkänt gott rykte i kommunen och får höga poäng i socialstyrelsens öppna jämförelser. Det har kommit ombudsmannen till del att ovanligt många velat byta till Grannvård under året.

Ombudsmannen ser därför mycket positivt på att en grupp tillsats som ska stötta och se över den kommunala hemtjänstens sätt att arbeta. Vårdtiderna på sjukhus blir allt kortare och antal plaster på särskilt boende minskar i förhållande till andelen äldre. Allt fler äldre vårdas därmed i hemmet. Det ställer överlag allt högre krav på hemtjänsten.

Forskning har visat att det är extra viktigt att personalen har god utbildning och kunskap. Andra viktiga faktorer för att få en bra hemtjänst är kontinuitet.

Förtroende är grunden till att hemtjänstgruppen ska kunna ge vårdtagaren ökad trygghet, ökat välbefinnande samt ökade förutsättningar för att kunna bo kvar i det egna hemmet så länge som möjligt.

Ombudsmannen vill poängtera att många uttrycker en stor uppskattning även till den kommunala hemtjänsten.

4.1.5 Hemtjänst utan behovsprövning

De flesta vill kunna vara självständiga och klara sin vardag utan hjälp. För många äldre kan det sitta långt inne att ansöka om hemtjänst. Det är inte ovanligt att de äldre uttrycker till ombudsmannen att det då känns kränkande att en yngre person i form av en biståndshandläggare ska göra bedömning om de har behov eller inte av den hjälp de ansöker om. Det har även framförts synpunkter på att de som kontaktar biståndshandläggare kan få träffa flera olika personer. Den formella handläggningen kan upplevas som svår att förstå.

Regeringen införde 1 juli i år en ny bestämmelse i socialtjänstlagen med innebörden att socialnämnden får erbjuda hemtjänst till äldre personer utan föregående behovsprövning. Socialnämnden ska kunna erbjuda hemtjänst till äldre personer utan att först göra en prövning av vilka behov en person har av hemtjänst. Syftet med ändringen är att ge kommuner möjlighet att låta äldre personer få hjälp av äldreomsorgen på ett enklare sätt än tidigare. Dessutom ökar det möjligheten för äldre personer att själva vara med och bestämma. Håbo kommun har inte infört förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre.

4.1.6 Matlådor

Ombudsmannen får ta del av både ris och ros vad det gäller matlådor från Pomona. Det finns möjlighet att få matlåda från annan leverantör som sedan levereras av hemtjänsten. Få känner till denna möjlighet. Det alternativet ställer även krav på att hemtjänstkunden själv hanterar kontakt och betalning med leverantören. De personer som uttrycker missnöje menar att maten inte alltid känns näringsrik, innehåller enstaka köttbitar och att menyn upprepas.

Måltiderna inom äldreomsorgen har stor betydelse för äldres livskvalitet. Inte bara genom att ge energi och näring. Måltiden kan vara ett positivt avbrott i vardagen och bidra till glädje, gemenskap och meningsfullhet. Helt enkelt en höjdpunkt att se fram emot. Undernäring är en av de största utmaningarna i äldreomsorgen. Därför behöver måltiderna i äldreomsorgen i högre grad än idag utgå från individens behov och önskemål, främja aptit och matglädje och bli en tydligare del av omvårdnaden.

4.1.7 Behov av information utöver kommunens hemsida

I slutet av år 2018 beslutades att höja avgiften för färdtjänst och matlådor från Pomona. Priset för att äta på Pomona har höjts. Fixar-Robbans tjänst ligger nere under januari och anhörigkonsulenten slutar. Denna information framkommer på kommunens hemsida. De flesta som berörs av dessa förändringar använder inte dator, det är därför av stor vikt att förändringar även delges på analogt forum som till exempel i Bålsta bladet.

4.1.8 Avtackning av frivilliga med julbord

Dagarna före jul bjöd kommunen och kommunalrådet de som under året hjälpt till med frivilliga verksamheter på julbord i Fridegårdsskolan. Drygt 100 personer kom. Det visar vilket stort engagemang som finns i kommunen. Julbordet var fantastiskt gott och välordnat. Ombudsmannen har tagit del av många mycket positiva och tacksamma reaktioner.

5. Några aktuella samhällsfrågor

5.1 Framtidsfullmakt

Intresset för framtidsfullmakt har under hela året fortsatt att vara stort. Ombudsmannen får frågor om vad den innebär. Varför det inte räcker med vanliga fullmakter och vem som kan tillhandahålla professionell hjälp att skriva en framtidsfullmakt eller vilka färdiga blanketter det finns. Det är positivt att så många efterfrågar information om framtidsfullmakt. Den är tänkt att kunna vara ett alternativ till god man som den enskilde själv på förhand kan utse.

5.2 Förpappring

Ett av 2018 års nyord var förpappring. Förpappring innebär att varje del av verkligheten ska speglas i någon typ av dokument för att vi ska ha kontroll över den. Det förknippas med tron att ledningen har koll på verksamheten om allt skrivs upp och mäts i siffror. Begreppet har fått spridning genom Jonna Bornemark, docent och lektor i filosofi vid Södertörns högskola. Hon kallar de ständiga krav på dokumentation i organisationerna för ”mätbarhetssamhället” – att vi fått ett allt större fokus på det som går att mäta och det vi kan dokumentera att vi har gjort.

Detta är ett problem inom offentlig sektor och problemet har accentuerats genom den organisatoriska modell som kallas för *New Public Management*. Detta fokus på det mätbara gör något med vår uppmärksamhet och blick. Vi kan bli mindre receptiva för behoven i den konkreta situationen, men som inte nödvändigtvis är dokumenterbart eller reglerat att vi borde göra. Detta har flera effekter, varav en är att själva verksamheten kan bli sekundär och dokumentationen primär. Istället för att vara ett hjälpmedel för verksamheten blir verksamheten centrerad kring det som dokumenten stadgar; det sker en ”förpappring” av dynamiska verksamheter.

Mätbarhetens krav på dokumentation riskerar därmed att utarma arbetet, eftersom det ignorerar alla de aspekter av mellanmänniskt arbete som inte låter sig kvantifieras. Empati, intuition, omdöme. Även Mats Alvesson, professor i organisationsforskning vid Lunds universitet, är inne på samma spår. Han menar att det framförallt inom offentlig sektor skett en explosion de senaste tio åren av krav på dokumentationer, planer, uppföljningar och utvärderingar. Det har blivit viktigare att ha bra rutiner och riktlinjer än att det blir bra för individen som organisationerna jobbar för.

Alla vi som jobbar med människor borde därför stanna upp och tänka efter hur det vi gör gynnar den enskilda individen som vår verksamhet är till för!

5.3 Digitalt utanförskap

Den digitala utvecklingen i samhället går rasande snabbt och påverkar många centrala samhällsfunktioner. Personer som inte kan hantera en dator och därmed

inte har tillgång till nätet för att skaffa information eller få tjänster utförda ställs utanför, får ökat beroende av andra och sämre möjligheter att delta i samhällslivet. 40 % av personer mellan 75 – 85 år saknar idag tillgång till en dator och står utanför det digitala samhället. Äldre riskerar därmed att drabbas av ett digitalt utanförskap, något som även kan leda till ett socialt utanförskap visar forskning från Linnéuniversitetet. Det är därför viktigt att offentlig service tar hänsyn till detta och ser till att äldre inte utestängs i kommunikationen med densamma. Digitaliseringen som genomförs i bland annat offentlig sektor har bortsett från att en stor del av befolkningen inte har haft nytta av den, skriver forskarna. Att den digitala utveckling försvårar för äldre och funktionsnedsatta är något ombudsmannen i stor utsträckning erfar i antal ärenden som handlar om att hjälpa till att ta fram blanketter, få information, kontakta myndigheter eller vården i olika frågor. Broschyren om äldreomsorgen i Håbo kommun är mycket uppskattad av äldre.

Att utföra bankärenden utan dator och internet är en utmaning. Två banker har lagt ner sina kontor i Bålsta de senaste åren. Allt fler ärenden som kommer till ombudsmannen handlar om att betala fakturor och ansluta dem till autogiro.

5.4 Behov av olika boendeformer

Boendefrågor är överlag alltid aktuella. Det visar även i år den uppsökande verksamheten där frågan om vilka olika boendeformer som finns inom kommunen är den vanligaste frågan. Valdebatten på Skeppet i höstas handlade också till stor del om bostadsfrågan. Det måste skapas fler typer av boende för äldre. För de som bor i villa finns ett behov av lägenheter anpassade för äldre det vill säga lättillgängligt boende med modern standard avseende hissar, trösklar, dörrar och badrum, i kombination med social gemenskap. Äldre klarar sig i de flesta fall självständigt men kan få ett ökat behov av trygghet, framför allt när de blir ensamstående. Känslan av trygghet och gemenskap kan öka bland grannar som känner sig i ungefär samma livssituation. Bostadsområden som erbjuder detta är seniorboendena Plommonvägen 8 och 10 samt Källvägen. De är mycket eftertraktade och kötiderna därmed långa.

Forskning visar att personer som bor i sådana områden klarar sig längre utan hemtjänst. Det innebär både en bibehållen livskvalitet för de äldre, men även besparingar för kommunen.

Steget mellan ett eget boende i villa eller lägenhet till en plats på ett särskild boende är stort. De som beviljas plats på ett särskilt boende är multisjuka med stora vårdbehov. Det finns i dag ett flertal äldre som inte har hemtjänst, men som känner att orken och tryggheten börjar tryta och därför vill flytta till ett boende där det erbjuds viss service och där de kan känna sig trygga. Äldre som ansöker om särskilt boende, för att de inte orkar bo kvar hemma eller känner otrygghet, erbjuds istället utökad hemtjänst. Den otrygghet de äldre upplever i hemmet ska inte bedömas av biståndshandläggare utan borde få vara en valmöjlighet. Det finns ett stort behov och efterfråga av trygghetsboende även så kallade mellanboenden.

Regeringen har föreslagit en bestämmelse i socialtjänstlagen om kommuners möjligheter att inrätta biståndsbedömt trygghetsboende som särskild boendeform. Biståndsbedömt boende ska ge äldre människor stöd och hjälp och annan lättåtkomlig service i boendet. Förslaget innebär att kommunen kan inrätta särskilda boenden anpassade och utformade för äldre som inte behöver vård dygnet runt men som inte är trygga med att bo hemma. Boendeformen bryter också den isolering som många äldre lider av när de bor hemma. I biståndsbedömt trygghetsboende får den äldre exempelvis delta i gemensamma måltider, kulturella aktiviteter och umgänge. Stöd och hjälp från hemtjänsten ska kunna erbjudas. Lagförslaget föreslås träda i kraft den 2 april 2019.

6. Avslutning

Vårt samhälle blir alltmer komplext, de digitala funktionerna ökar ständigt och att erhålla information i pappersformat blir allt svårare. Servicekontor läggs ner och tjänster som möjliggör kontaktytor mellan det offentliga och invånarna dras in. Bland de äldre och funktionsnedsatta ökar därmed behovet av att kunna få hjälp och stöd av samhället att sköta sina administrativa och ekonomiska angelägenheter. Ombudsmannen har här en unik roll, som under en kortare tid kan stötta dessa personer med, för den enskilde, högst angelägna och viktiga ärenden. Ombudsmannen får ta del av många livsöden och ges ett stort förtroende från de äldre, funktionsnedsatta och deras anhöriga. En stor tacksamhet riktas från dessa grupper både till ombudsmannen och till kommunen som tillhandahåller denna tjänst.

Att göra skillnad för att dessa personer ska få sin vardag att fungera är en stor drivkraft hos ombudsmannen. Att fortsätta detta viktiga och betydelsefulla arbete för kommunens äldre och funktionsnedsatta även under år 2019 känns för ombudsmannen både meningsfullt och angeläget.

I februari går Thomas Brandell i pension och Mats Ståhl Elgström blir ny socialchef. Han kommer närmast från Knivsta där han varit socialchef. Knivsta har i flera år fått bra betyg i flera av socialstyrelsens öppna jämförelser. Knivsta är en av de kommuner i Sverige som spenderar mest pengar på sin äldreomsorg. Det bådär gott för Håbo kommuns äldre och funktionsnedsatta.

Bålsta januari 2019
Tina Tiefensee Lüning
Ombudsman för äldre och funktionsnedsatta